

Facultat de Ciències de la Informació

Universitat autònoma de Barcelona

Curs acadèmic 1982-1983

Assignatura: Història universal contemporània

Àrea: Història

Curs: 1er

Professor: Francesc Espinet i Brunat

TEMARI

I. INTRODUCCIÓ A LES CIÈNCIES HISTÒRIQUES

1.- La història: arma, ciència, tècnica.

La història de la història. Ideologia i ciència. Ciències humanes i història. Mètodes i tècniques. Els medis de comunicació com a fonts històriques.

2.- La dinàmica històrica.

Modus de producció i formació econòmico-social. Estructura i sobreestructura. El canvi en el temps. La diferenciació en l'espai. Classe, nació, estat.

II. DE L'ÀNTIC RÈGIM A LES SOCIETATS CAPITALISTES.

3.- L'antic règim.

La transició del feudalisme al capitalisme. La societat estamental. L'absolutisme. Les revolucions del segle XVII. Les formacions tributàries extra-europees i l'acció del colonialisme. Racionalisme i Il·lustració.

4.- Les revolucions.

La revolució industrial anglesa. La revolució francesa. Les independències americanes. Naixement del proletariat.

5.- La nova societat capitalista.

Industrialització. De les restauracions post-napoleòniques a les revolucions del 1848-1849. Organització del proletariat. La nova societat dels burgesos conqueridors i la seva primera crisi: 1850-1871. Una organització capitalista original: els U.S.A.

III. DE L'IMPERIALISME A LA SEGONA GUERRA MUNDIAL

6.- La època de l'implantació de l'imperialisme.

Els trets específics de l'imperialisme en la seva formació històrica. Centre i perifèria en les noves societats europees. Els U.S.A. com a centre imperialista en el Nou Món. L'oposició estructural a la societat capitalista: obrers, camperols, "indígenes".

7.- La dependència dels països colonitzats.

Imperialisme i colonialisme. Amèrica llatina invertebrada. La penetració a Àsia i Oceania. El repartiment d'Àfrica. Una excepció: el Japó entorn de la revolució Meiji.

8.- La primera crisi de l'imperialisme i la revolució socialista.

La primera guerra mundial. La revolució soviètica i la Internacional comunista. L'Europa de les nacions i de les democràcies.

9.- La recomposició imperialista i el nou crac.

Les noves democràcies i les noves dictadures. El crac del 29. El nacional-socialisme. El New Deal americà. La construcció del socialisme a la U.R.S.S. La segona guerra mundial.

10.- El tercer món del 1898 al 1945.

Amèrica llatina, de la independència de Cuba i la revolució mexicana al control dels U.S.A. Xina, de la república a la guerra contra el Japó. El Japó, un centre imperialista a la perifèria. Índia, Indoxina, Indonèsia, el Món islàmic i l'Àfrica negra: expoliació colonial i alliberament nacional.

IV. EL MÓN ACTUAL.

11.- El món occidental.

Els U.S.A., estat hegemònic imperialista. Europa: de la postguerra a l'hegemonia del Mercat comú. El Japó del miracle econòmic. Els subimperialismes.

12.- El món socialista.

La U.R.S.S., de l'estalinisme a la gerontocràcia. Les democràcies populars europees. La Xina comunista i els socialismes subdesenvolupats.

13.- El tercer món.

Independència política i subdesenvolupament econòmic-social. El tercermundeisme i les seves relacions internes. Tipologia i especificitats estatals; alguns exemples.

14.- Les contestacions al sistema.

Les confrontacions entre els blocs: de la guerra freda a la coexistència pacífica; l'acció de la crisi econòmica dels setanta. Clivellaments interns en els blocs: U.S.A.-Mercat comú-Japó; U.R.S.S.-Xina-Democràcies populars. El tercer món enfront de les metròpolis: de les guerres revolucionàries al petroli. La contestació interior: moviments obrers i populars; la marginació de la "segona societat"; resistències internes en el tercer món al procés industrialitzador-estatificador.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

(Les obres que a continuació s'indiquen són merament indicatives; durant el curs, la qüestió bibliogràfica serà objecte d'un tractament privilegiat.)

W. Abendroth. Historia social del movimiento obrero europeo. Barcelona, Laia, 1974.

S. Amin y M. Barceló. Sobre el desarrollo desigual de las formaciones sociales. Barcelona, Anagrama, 1976.

Autores diversos. Historia del mundo moderno, de la Universidad de Cambridge. Barcelona, Sopena, 1975-1978.

Autores diversos. Historia económica de Europa. Barcelona, Crítica, 1978-1980.

Autores diversos. Historia moderna y contemporánea. Barcelona, Pala, 1976.

J. Chesneaux. Asia oriental en los siglos XIX y XX. Barcelona, Labor, 1969.

J. Chesneaux. ¿Hacemos tabla rasa del pasado? Madrid, Siglo XXI, 1978.

C. Coquery-Vidrovitch y M. Moniot. África negra de 1800 a nuestros días. Barcelona, Labor, 1976.

- Cl. Fohlen. La América anglosajona de 1815 a nuestros días. ~~Barcelona~~, Barcelona, Labor, 1975.
- T. Halperin. Historia contemporánea de América latina. Madrid, Alianza, 1969.
- E. J. Hobsbawm. Las revoluciones burguesas. ~~Madrid~~, Guadarrama, 1969.
- E. J. Hobsbawm. La era del capitalismo. Madrid, Guadarrama, 1977.
- T. Kemp. La revolución industrial en la Europa del siglo XIX. Barcelona, Fontanella, 1975.
- Moore, B. Los orígenes sociales de la dictadura y de la democracia. Barce-Península, 1973.
- R. Palmer y J. Colton. Historia contemporánea. Madrid, Akal, 1980.
- P. Vilar. Iniciación al vocabulario del análisis histórico. Barcelona, Crítica, 1980.

OBJECTIUS I AVALUACIÓ

El coneixement de la temàtica exposada en el Temari -i de les eines per a assolir aquest coneixement- serà avaluat a través de dos tipus d'exercicis:

- 1) Dos treballs en profunditat sobre algun aspecte de dos del quatre grans apartats del temari; i
- 2) Dos examens sobre els altres dos apartats, que podran ser oral i/o escrits.

Un dels dos treballs esmentats serà executat com un producte per a un medi de comunicació: còmic, programa radiofònic, film, reportatge escrit etc. L'altre tindrà la forma d'obra acadèmica erudita.

Durant el curs es farà especial atenció a la primera i la darrera de les quatre parts del programa. Aixó, degut a l'importància d'una base teòric per tal de poder interpretar el conjunt del desenvolupament de la socie-

tat, d'una banda; i, de l'altra, per què, per a futurs informadors, se
bla necessari un especial aprofundiment en la història més propera.

(Precisament per aquesta darrera raó, es recomana que el treball dels
alumnes per a un medi de comunicació sigui fet sobre alguna matèria
d'aquesta darrera part del programa.)

Durant el primer trimestre es procurarà explicar les cinc primeres lli
çons. De gener a abril tractarem la resta del programa. Finalment, el
maig estarà reservat a l'exposició, comentari i crítica públiques dels
treballs dels alumnes per a medis de comunicació.